

An Cheardlann Scríbhneoireachta

TORTHAÍ FOGHLAMA

- Rannpháirtíocht
- Spreagadh agus rogha
- Gnásanna cló agus struchtúr abairte
- Litriú
- Foclóir
- Cuspóir, seánra agus guth
- An próiseas scríbhneoireachta
- Freagairt agus intinn an údair
- Peannaireacht

Do gach scríbhneoir, idir óg agus aosta, is próiseas casta í an scríbhneoireacht. Tá tascanna/céimeanna ag gabháil léi: roghnaíonn an scríbhneoir topaicí, tagtar ar smaointe, déantar an chéad dréacht as na smaointe, agus déantar athbhreithniú ar a bhfuil scríofa. Baineann páistí tairbhe as **nuair a thaispeántar go soiléir arís is arís eile**

na próisis a bhaineann leis an scríbhneoireacht agus neart **deiseanna acu chun cleachtadh a dhéanamh agus triail a bhaint as rudaí**. Tá sé bunriachtanach an próiseas scríbhneoireachta, idir **an cheird agus na gnéithe meicniúla**, a phleanáil agus a mhúineadh le go mbeidh páistí ina scríbhneoirí neamhspleácha féinrialaithe atá in ann tarraingt go réidh ar eolas riachtanach óna gcuimhne fhadtéarmach. Má chuirtear in iúl do pháistí gurb é an chuid is tábhachtaí den scríbhneoireacht a gcuid smaointe a roinnt le daoine eile agus gur féidir déileáil le scileanna ar leibhéal níos ísle mar ghramadach, litriú agus poncaíocht nuair a bhíonn ábhar á fhoilsiú, is féidir faoiseamh a thabhairt dóibh ón imní atá orthu, cur lena gcuid muiníne agus a chur ar a súile dóibh go bhfuil siad

pleanáil agus ag athbhreithniú go leanúnach agus iad ag scríobh, molann taighdeoirí go mbainfear leas as cur chuige an phróisis maidir le múineadh na scríbhneoireachta. Sa chur chuige sin breathnaítear ar an scríbhneoireacht mar shraith modhanna iompraíochta ar féidir iad a mhúineadh, a fhoghlaim, a phlé agus a fhorbairt. Leagtar béim ar an tábhacht a bhaineann le smaoineamh, fiosrú, samhlú, cruthú, cumarsáid agus teanga a iniúchadh trí scríbhneoireacht agus leagtar an **bhéim chéanna ar phróisis na scríbhneoireachta is a leagtar ar an rud a scríobhtar**. Creat teagaisc is ea an Cheardlann Scríbhneoireachta ar féidir le múinteoirí a úsáid le tacú le páistí mar **scríbhneoirí**.

in ann an obair a dhéanamh. Ní mór deis a thabhairt do na páistí triail a bhaint as an scríbhneoireacht chomh maith leis an scríbhneoireacht a thaispeáint dóibh ar bhealach níos foirmiúla. Toisc go mbíonn scríbhneoirí ag

Is í an chuid is tábhachtaí den scríbhneoireacht go mbeadh páistí ag roinnt a gcuid smaointe; is féidir déileáil le scileanna ar leibhéal níos ísle mar ghramadach, litriú agus poncaíocht nuair a bhíonn ábhar á fhoilsiú.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

An Cheardlann Scríbhneoireachta

Le linn na Ceardlainne Scríbhneoireachta foghlaimíonn páistí conas a bheith ina bhfíorscríbhneoirí agus breathnaítear orthu mar **fhíorscríbhneoirí**. Múineann na múinteoirí go sainráite do pháistí conas foghlaim go gníomhach mar scríbhneoirí, trí fhíordheiseanna fiúntacha a thabhairt dóibh le bheith ag scríobh i dtimpeallacht foghlama atá bunaithe ar ghnáthaimh agus ina mbíonn a fhios acu céard atá rompu amach. Toisc gur gníomhaíocht shóisialta go príomha í an scríbhneoireacht, cruthaíonn múinteoirí scafall d'fhoghlaim na bpáistí agus cuireann siad deiseanna ar fáil dóibh gach lá chun na píosaí scríbhneoireachta

a phlé lena chéile. Nuair a úsáidtear cur chuige na ceardlainne, cothaítear an chuid chruthaitheach agus an chuid aeistéitiúil den scríbhneoireacht agus spreagtar na páistí níos mó toisc go mbíonn rogha acu agus smacht acu ar na topaicí a scríobhfaidh siad fúthu. Cuireann sé deiseanna ar fáil chun fíorchomhtháthú a dhéanamh ar an teanga labhartha, léitheoireacht, líofacht agus stór focal. Feiceann na páistí go bhfuil an léitheoireacht agus an scríbhneoireacht fite fuaite ina chéile de réir mar a ghlacann siad seasamh an scríbhneora agus ansin seasamh an léitheora.

CÚINSÍ RIACHTANACHA LE GO mBEIDH BLÁTH AR CHEARDLANN SCRÍBHNEOIREACTHA

- Cuir dóthain ama ar fáil le bheith ag scríobh gach lá.
- Tabhair rogha ábhar do na páistí mar aon le deiseanna le scríobh i réimse seánraí.
- Leag béim ar fhorbairt ghuth agus chruthaitheacht na bpáistí ina gcuid scríbhneoireachta.
- Cuir deiseanna ar fáil le haghaidh idirghníomhú sóisialta. Chuige sin eagraigh comhdhálacha agus seisiúin gach lá ina dtabharfaidh lucht éisteachta freagra ar scríbhneoireacht na bpáistí.
- Tabhair deiseanna do pháistí próisis, ceird agus scileanna na scríbhneoireachta a fhoghlaim trí mhioncheachtanna laethúla a chruthóidh tú go speisialta dóibh.
- Bain úsáid as An tSamhail um Scaoileadh na Freagrachta de Réir a Chéile (*Gradual Release of Responsibility Model*) agus as modheolaíochtaí cuí teagaisc eile.
- Bain úsáid as litríocht ardchaighdeán chun teicnící scríbhneoireachta a léiriú.
- Cruthaigh timpeallacht foghlama atá sábháilte, bunaithe ar ghnáthaimh agus ina mbíonn a fhios acu céard atá rompu amach.
- Cuir in iúl dóibh gur cumarsáid thar aon ní eile atá san ábhar agus sa scríbhneoireacht; spreag scríbhneoirí óga chun litriú garbh a úsáid.
- Déan an scríbhneoireacht a mheas trí leas a bhaint as seicliostaí, rúibricí agus filteáin scríbhneoireachta d'fhonn mioncheachtanna a phleanáil faoi cheird, scileanna agus próisis na scríbhneoireachta. Féach freisin: CNCM
- Bí ag súil le mórán ó na páistí agus iad ag scríobh.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

An Cheardlann Scríbhneoireachta i Ranganna Naíonán

1. Ag Tosú le Scríbhneoireacht Roinnte agus Scríbhneoireacht Idirghníomhach

Scríbhneoireacht Roinnte

Sa scríbhneoireacht roinnte, roghnaíonn na páistí na rudaí ar mhaith leo scríobh fúthu (an topaic) agus bíonn an múinteoir

Sa scríbhneoireacht roinnte, roghnaíonn na páistí na rudaí ar mhaith leo scríobh fúthu (an topaic) agus bíonn an múinteoir mar scríobhaí acu.

mar scríobhaí acu. Ar an gcéad dul síos, pléann siad an topaic agus oibríonn siad le chéile chun an scríbhneoireacht a fhorbairt. Déanann an múinteoir

smaointe na bpáistí faoin scríbhneoireacht a thairfeadh ar chairt nó ar scáileán idirghníomhach trí shamplaí a thabhairt de ghnéithe éagsúla den phróiseas scríbhneoireachta, mar shampla:

- coincheapa cló m.sh., ó chlé go deas, spásanna idir focail, poncaíocht
- focail nach bhfuil taithí acu orthu a litriú go garbh trí shiollaí a dhealú ó chéile, fuaimanna a shíneadh agus litreacha a mheitseáil le fóinéimí
- conas balla na bhfocal a úsáid chun focail ardmhínicíochta a aimsiú
- conas smaointe a nascadh le chéile agus forbairt a dhéanamh orthu
- conas cur síos a chur isteach agus comhthéacs a cheapadh.

Scríbhneoireacht Idirghníomhach

Bíonn an peann ag an múinteoir agus ag na páistí araon. Tugtar cuireadh do na páistí scríobh ar an gcart nó ar an gclár bán idirghníomhach, m.sh., focail

Sa scríbhneoireacht idirghníomhach, bíonn an múinteoir agus na páistí araon mar scríobhaí.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

ar leith nó fuaimeanna a bhfuil eolas acu orthu agus ar féidir leo iad a litriú. Is cuid thábhachtach den scríbhneoireacht idirghníomhach é go mbeadh deiseanna ag na páistí bheith ag scríobh i gcomhar leis an múinteoir agus le páistí eile. Ní mór do pháistí go leor taithí a bheith acu ar scríbhneoireacht roinnte agus ar scríbhneoireacht idirghníomhach agus ar léitheoireacht roinnte sula mbogann siad ar aghaidh go dtí an Cheardlann Scríbhneoireachta.

2. An Cheardlann Scríbhneoireachta

Tosaíonn páistí ag scríobh a gcuid scéalta féin go neamhspleách nuair

a bhíonn taithí acu ar scríbhneoireacht roinnte agus ar scríbhneoireacht idirghníomhach agus nuair a bhíonn roinnt eolais acu ar an gceangal atá idir litreacha agus fuaimeanna agus nuair a thuigeann siad gur gníomh cumarsáide an focal scríofa. Spreagann na múinteoirí páistí mar scríbhneoirí chun:

- topaicí a roghnú a bhfuil tábhacht phearsanta ag baint leo agus ransú smaointe a dhéanamh
- pictiúir dá gcuid smaointe a tharraingt agus lipéid a chur ar ghnéithe den phictiúr ansin
- abairtí a scríobh a bhaineann leis an bpictiúr
- smaointe a phlé le lucht éisteachta
- cur le smaointe agus iad a fheabhsú.

Is féidir le gach páiste brí a chruthú ar an leathanach trí mhairc a dhéanamh nó trí líníocht agus trí chaint faoina gcuid scríbhneoireachta. Beidh cuid acu in ann lipéid a chur ar ghnéithe dá gcuid pictiúr agus beidh daoine eile in ann cur leis tuilleadh agus iarracht a dhéanamh abairtí a scríobh.

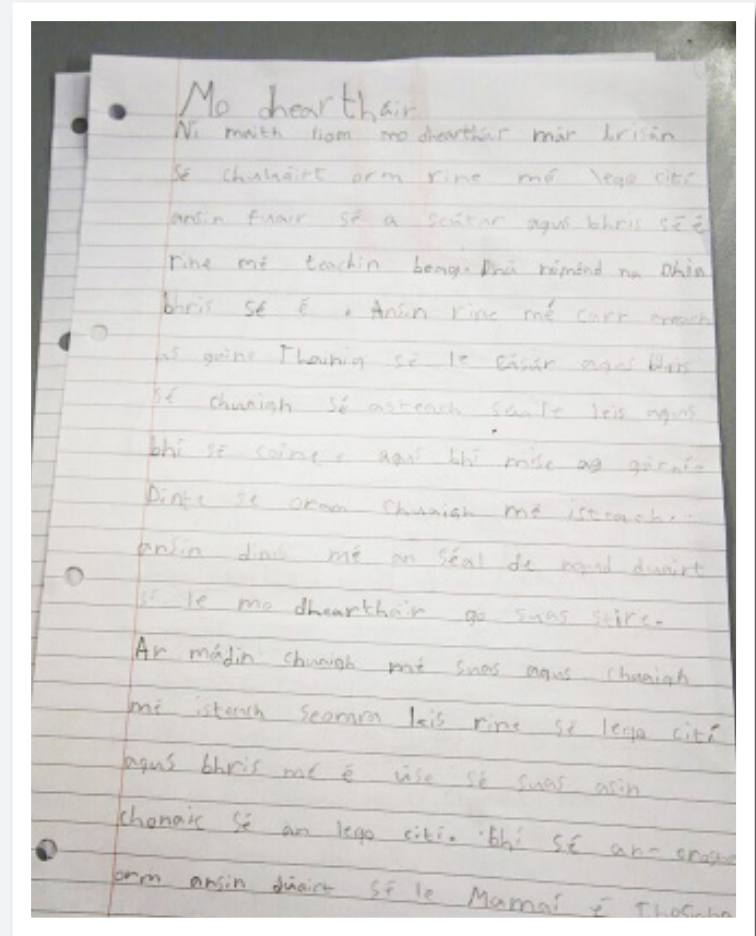

An Cheardlann Scríbhneoireachta

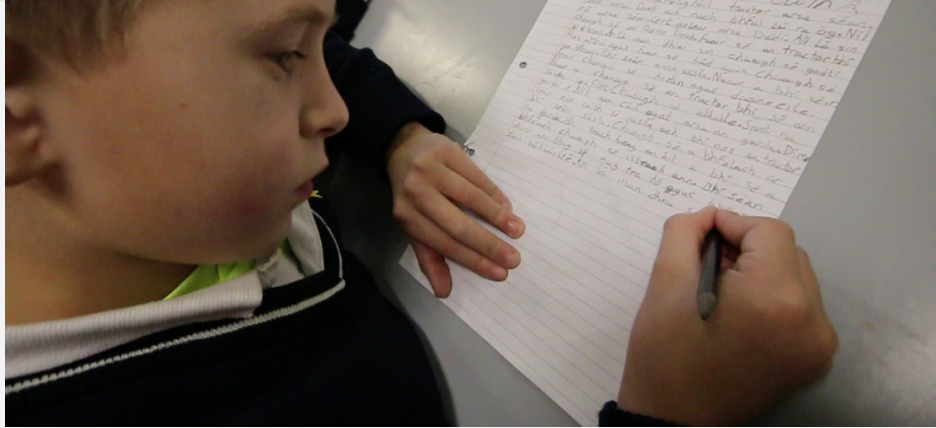
3. Teagasc agus Measúnú le haghaidh Foghlama

Má dhéantar measúnú rialta ar scríbhneoireacht na bpáistí agus úsáid á baint as seicliostaí, comhdhálacha agus rúibricí, cabhróidh sé sin le múinteoirí dul chun cinn na bpáistí ó thaobh scríbhneoireachta de a mheas, ag teacht le Contanam Dul chun Cinn na Scríbhneoireachta i gCuraclam Teanga na Bunscoile. Ba cheart na páistí a spreagadh chun féinmheasúnú agus measúnú piaraí a dhéanamh, ag úsáid rúibricí agus seicliostaí oiriúnacha atá deartha ag páistí agus ag an múinteoir. Is féidir leas a bhaint as an eolas sin chun planáil

a dhéanamh le haghaidh teagasc ina mbíonn ábhar faoi leith ag gasúir faoi leith bunaithe ar a gcumas féin, agus tacaíocht a thabhairt do na páistí agus iad ag dul i dtreo na chéad chéime eile dá bhforbairt. Gluaiseann na páistí trí chéimeanna intuartha forbartha maidir le litriú a chuireann ar a gcumas téacs níos casta a chruthú. Ach samplaí de scríbhneoireacht na bpáistí a choinneáil i bhfillteán, beidh taifead ann ar a gcuid dul chun cinn thar thréimhse ama.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

Struchtúr na Ceardlainne Scríbhneoireachta

1. An Mion-Cheacht (thart ar 10 nóim)

Tosaíonn an Cheardlann Scríbhneoireachta le mioncheacht. Is éard atá i gceist le mioncheacht ná ceacht gairid atá dírithe ar ghné amháin den scríbhneoireacht. Taispeánann an múinteoir an méid a bheidh le déanamh ag na daltaí ionas go mbeidh a fhios acu céard go díreach atá ag teastáil, agus baineann sé/sí úsáid as smaoineamh os ard. Is minic a bhíonn an mioncheacht nasctha le litríocht ardchaighdeán do pháistí nó le píosa scríbhneoireachta an pháiste féin. Eagraítear **mioncheachtanna don rang uile** nuair a theastaíonn teagasc soiléir ó gach páiste, nó ón gcuid is mó acu, ar cheird, gnás, próiseas nó teicníc eagrúcháin ar leith.

Tugtar **mioncheachtanna do ghrúpaí beaga** nuair a léiríonn grúpa páistí go bhfuil scil nó ceird ar leith riachtanach dóibh. Fad is atá an múinteoir i mbun ceachtanna le spriocghrúpa beag páistí, leanann na páistí nach bhfuil sa ghrúpa beag ar aghaidh ag obair go neamhspleách ar a gcuid scríbhneoireachta ón lá roimhe sin nó cuireann siad tús le píosa nua. Bíonn comhdháil ag an múinteoir le 3 nó 4 de na páistí sin nuair a bhíonn deireadh le ceacht an ghrúpa bhig.

Bíonn trí chuid sa Cheardlann Scríbhneoireachta:
 (1) mioncheacht
 (2) scríbhneoireacht neamhspleách agus comhdhálacha
 (3) seisiún roinnte

Sa mhioncheacht, soláthraíonn an múinteoir teagasc soiléir ar cheird, gnás, próiseas nó teicníc eagrúcháin ar leith a bhaineann leis an scríbhneoireacht.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

CINEÁLACHA MIONCHEACHTANNA

Ceird (3-4 huair sa tseachtain): Teicníc a mhúineadh chun feabhas a chur ar chaighdeán nó ar stíl na scríbhneoireachta m.sh. leas a bhaint as sonraí, tús láidir a cheapadh agus teideal éifeachtach a chumadh.

Coinbhinsiúin (1-2 uair sa tseachtain):

Scileanna a mhúineadh chun feabhas a chur ar inléiteacht agus líofacht an dréachta, m.sh. gramadach, litriú, poncaíocht agus struchtúr na n-abairtí.

Próiseas (nuair is gá): Ná céimeanna éagsúla a mhúineadh a bhaineann leis an bpróiseas scríbhneoireachta m.sh. topaic a roghnú, dréachtú, athbhreithniú, eagarthóireacht agus foilsiú.

Bainistiú agus eagrú (nuair is gá): An gnáthamh a mhúineadh a bhaineann leis an gCeardlann Scríbhneoireachta, mar shampla, struchtúr na Ceardlainne, conas fillteáin scríbhneoireachta a úsáid, na rialacha a bhaineann le comhdhálacha agus conas freagra a thabhairt le linn seisiúin roinnte.

2. Scríbhneoireacht Neamhspleách agus Comhdhálacha (thart ar 20-30 nóim)

Nuair a bhíonn na páistí go léir i mbun pinn is iad ag scríobh gan stad as a gconlán féin féadfaidh an múinteoir dul timpeall ag labhairt le páistí aonair. Bíonn comhdhálacha den sórt sin gearr (thart ar 5 nóiméad) agus ba cheart é a bheith mar aidhm ag an múinteoir labhairt le 3 nó 4 páistí gach lá. Is é an páiste a dhéanann 80% den chaint agus an múinteoir an 20% eile le linn dea-chomhdhála. Is é obair an mhúinteora sonraí a mhealladh ón scríbhneoir, tuiscint a fháil ar cad é atá sé nó sí ag iarraidh a dhéanamh agus páistí a spreagadh mar scríbhneoirí. Féadfaidh múinteoirí an t-am

seo a úsáid, nuair a bhíonn siad ag caint le páistí aonair, chun ábhair inní faoi leith nó réimsí saineolais páistí a thabhairt faoi deara. Cuirfidh sé seo ar chumas an mhúinteora teagasc ina mbíonn ábhar faoi leith ag gasúir faoi leith, bunaithe ar a gcumas féin, a chur ar fáil le linn comhdhálacha atá le teacht agus ábhar a phleanáil le haghaidh mioncheachtanna do ghrúpaí beaga. Ar an mbealach seo, cuireann an múinteoir tacaíocht ar fáil mar fhreagra ar na riachtanais faoi leith atá ag páistí.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

3. Seisiún Roinnte (thart ar 5-10 nóim)

Suíonn páiste amháin ar chathaoir an údair nó i limistéar ainmnithe sa seomra ranga agus léann sé/sí a c(h)uid scríbhneoireachta os ard don rang. Éistean na páistí eile le haghaidh sonraí, cuirtear ceisteanna agus insíonn siad cad a thaitníonn leo sa phíosa scríbhneoireachta. Cruthaíonn an seisiún roinnte deiseanna do mhúinteoirí chun struchtúir teanga chuí a leagan amach mar fhreagra ar an scríbhneoireacht agus do pháistí chun a stór focal agus teanga ó bhéal a fhorbairt. Ina theannta sin,

Sa seisiún roinnte, léann gach páiste a scríbhneoireacht os ard fad is atá na páistí eile ag éisteacht, ag cur ceisteanna agus ag rá cad a thaitníonn leo sa phíosa scríbhneoireachta.

tugann an seisiún roinnte aiseolas dearfach don scríbhneoir ó fhíorlucht éisteachta a bhfuil aird acu air agus ar mór acu a chuid oibre, cuireann sé le muinín na bpáistí agus spreagann sé a thuilleadh iad chun bheith ag scríobh.

An Cheardlann Scríbhneoireachta

Tagairtí

An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (2007). *Measúnú i gCuraclam na Bunscoile: Treoirínte do Scoileanna*. Baile Átha Cliath: CNCM.

Berninger, V. & Swanson, H. (1994). *Modifying Hayes and Flower's Model of Skilled Writing to Explain Beginning and Developing Writing*. In E. C. Butterfield, (Eag. Sraithe), & J.S. Carlson, (Eag.), *Advances in Cognition and Educational Practice: Imleabhar 2. Children's Writing: Towards a Process Theory of the Development of Skilled Writing*. Nua-Eabhrac: JAI Press.

Bissex, G. (1980). Patterns of Development in Writing: A Case Study. *Theory into Practice*, 19(3), 197-201.

Bromley, K. (2011). Best Practices in Teaching Writing. In L. Morrow, & L. Gambrell (Eagarthóirí), *Best Practices in Literacy Instruction*, 295-318. NY: The Guilford Press.

Calkins, L. (1986). *The Art of Teaching Writing*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Cigireacht na Roinne Oideachais agus Eolaíochta (2005). *An Evaluation of Curriculum Implementation in Primary Schools*. Baile Átha Cliath: Oifig an tSoláthair.

Fletcher, R. & Portalupi, J. (2001). *Writing Workshop: The Essential Guide*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Gentry, R.J. (1982). An Analysis of Developmental Spelling in GNYS at Work. *The Reading Teacher* 36, 192-200.

Graves, D. (1994). *A fresh look at writing*. Portsmouth, NH: Heinemann.

Grainger, T., Gooch, K., & Lambirth, A. (2005). *Creativity and writing: Developing voice and verve in the classroom*. Oxon: Routledge.